

Ενημερωτικό δελτίο Nyeleni

Αριθμός 60
Ιούνιος 2025

Εικονογράφηση: Αυτή η εικονογράφηση δημιουργήθηκε από μέλη του τμήματος τέχνης της σχολής Tricontinental, για το ντοσιέ αριθμός 88: Η φαουστική συμφωνία της Αφρικής με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Το έργο απεικονίζει τη φαουστική συμφωνία που πρέπει να συνάψουν όλες οι αφρικανικές χώρες, η οποία έχει κόστος για την οικονομική, βιομηχανική, γεωργική και πολιτική κυριαρχία τους.

[Ενημερωτικό δελτίο 60 - Editorial](#)

Αντίσταση στην απειλή της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης,
οικοδόμηση της διατροφικής κυριαρχίας

Το 3ο Παγκόσμιο Φόρουμ Νυγέλενι θα πραγματοποιηθεί στη Σρι Λάνκα τον Σεπτέμβριο. Η Σρι Λάνκα είναι μια σκόπιμη επιλογή: το 2022, μια λαϊκή εξέγερση - γνωστή ως Aragalaya - ανέτρεψε ένα διεφθαρμένο νεοφιλελεύθερο καθεστώς που είχε βυθίσει τη χώρα σε μια σοβαρή κρίση χρέους και κοινωνική αναταραχή.

Από το συγκλονιστικό εξωτερικό χρέος της Σρι Λάνκα, ύψους 57 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ, περίπου το 32% οφείλεται σε πολυμερείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, όπως η Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης, η Παγκόσμια Τράπεζα, και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ενώ ένα άλλο 28% οφείλεται στ Λέσχη του Παρισιού. Σχεδόν το ένα τέταρτο των εσόδων της κυβέρνησης δαπανάται για την αποπληρωμή των ξένων πιστωτών, και μεγάλο μέρος αυτού του χρέους συνοδεύεται από όρους που προωθούν την ιδιωτικοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών και την εμπορευματοποίηση της γης και των φυσικών πόρων.

Η Σρι Λάνκα δεν είναι η μόνη. Είκοσι αφρικανικές χώρες αντιμετωπίζουν χρέος και σχεδόν το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού ζει σε χώρες που ξοδεύουν περισσότερα για την αποπληρωμή του χρέους παρά για δημόσιες υπηρεσίες. Οι διεθνείς χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί έχουν αναδιαμορφώσει τους εθνικούς προϋπολογισμούς και τη χρηματοοικονομική αρχιτεκτονική, έτσι ώστε τα συμφέροντα του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου να υπερισχύουν της ευημερίας και της υγείας των ανθρώπων και του πλανήτη. Απαιτείται μια παγκόσμια αντίδραση για την οικοδόμηση της επισιτιστικής κυριαρχίας και ανθεκτικών αγροοικολογικών συστημάτων διατροφής.

Σε πρόσφατο διάλογο που διοργάνωσε η Επιτροπή για την Παγκόσμια Επισιτιστική Ασφάλεια, ο Μηχανισμός της Κοινωνίας των Πολιτών και των Αυτοχθόνων Λαών τόνισε με έμφαση ότι δεν μπορεί να υπάρξει επισιτιστική κυριαρχία χωρίς χρηματοοικονομική κυριαρχία! Η παρούσα έκδοση του ενημερωτικού δελτίου εξετάζει ορισμένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που σχετίζονται με αυτό το θέμα και δίνει προτάσεις για αντίδραση.

Εστίαση στον Παγκόσμιο Νότο και τη La Via Campesina

Στο Προσκήνιο 1

Επιπτώσεις της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης στην επισιτιστική κυριαρχία

Μια από τις μεγαλύτερες απειλές για την επισιτιστική κυριαρχία είναι η εξουσία της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης επί της πραγματικής οικονομίας, των συστημάτων διατροφής και της διατροφικής και οικονομικής διακυβέρνησης. Από την έλευση του νεοφιλελευθερισμού στη δεκαετία του 1980, οι χρηματοπιστωτικές αγορές έχουν επεκταθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, με το χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο να επεκτείνει την επιρροή του στις εθνικές και υποεθνικές οικονομίες μέσω των τραπεζών, της μικρό-χρηματοδότησης και των επενδύσεων σε κρίσιμους τομείς όπως τα τρόφιμα, η γη, η γεωργία, το νερό, η εξόρυξη, η ενέργεια, η ανάπτυξη ακινήτων και οι φυσικές υποδομές. Αυτό κατέστη δυνατό χάρη στις αλλαγές στην χρηματοπιστωτική ρύθμιση και στις ψηφιακές χρηματοπιστωτικές τεχνολογίες (fintech), που επιτρέπουν στο κεφάλαιο να κινείται ελεύθερα πέρα από τα εθνικά σύνορα και σε παγκόσμιο επίπεδο και να φτάνει στις κοινότητες μέσω ψηφιακών τραπεζικών/πληρωμών εφαρμογών - με τη χρήση του κινητού τηλεφώνου. Μια ευρεία γκάμα χρηματοοικονομικών μέσων, από συντάξεις, αμοιβαία κεφάλαια και δείκτες έως τίτλους και παράγωγα, έχει επιτρέψει σε εταιρείες και ιδιώτες να αποκομίζουν δυσανάλογα κέρδη από τέτοιες

επενδύσεις, με τεράστιο κόστος για την πραγματική οικονομία, τη βιοποικιλότητα, το περιβάλλον, τις σταθερές σχέσεις εργασίας, την πρόσβαση στα τρόφιμα και το κλίμα. Η χρηματοοικονομική παγκοσμιοποίηση έχει επιτρέψει την κερδοσκοπία στα τρόφιμα και τα γεωργικά προϊόντα, όπου οι έμποροι αγοράζουν και πωλούν συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης για τρόφιμα και/ή στοιχηματίζουν στις μελλοντικές τιμές για να αποκομίσουν κέρδη, αυξάνοντας έτσι την ευπάθεια του κόσμου σε επαναλαμβανόμενες χρηματοοικονομικές και διατροφικές κρίσεις.

Οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις έχουν σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στα μέσα διαβίωσης, την απασχόληση, τα εισοδήματα, την επισιτιστική κυριαρχία και την υγεία των μικρών προμηθευτών τροφίμων, των εργαζομένων και των φτωχών αγροτικών και αστικών κοινοτήτων, ιδίως στο Νότιο Ημισφαίριο. Οι επιπτώσεις επιδεινώνονται από τα αδύναμα (ή ανύπαρκτα) εγχώρια μέτρα κοινωνικής προστασίας, καταπολέμησης της πείνας και του υποσιτισμού, υγειονομικής περίθαλψης και ελάφρυνσης του χρέους, τα οποία αποτελούν σημαντικά αποθέματα ασφαλείας έναντι των οικονομικών κλυδωνισμών. Για δεκαετίες, τα προγράμματα διαρθρωτικής προσαρμογής (SAP) και τα μέτρα λιτότητας που έχουν καταρτίσει η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ έχουν παγιδεύσει πολλές χώρες του Νότου σε φαύλους κύκλους χρέους, των οποίων τα βασικά στοιχεία είναι η απελευθέρωση του εμπορίου και των επενδύσεων, η ιδιωτικοποίηση και η απορρύθμιση. Σε αντάλλαγμα για δάνεια που διατηρούν τις εθνικές οικονομίες σε λειτουργία και την πρόσβαση στις παγκόσμιες κεφαλαιαγορές, η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ συνεχίζουν να απαιτούν δραστικές περικοπές στην κρατική στήριξη για βασικά αγαθά και υπηρεσίες, την κατάργηση των μέτρων προστασίας των εργαζομένων, των μικρών αγροτών και του περιβάλλοντος, καθώς και ριζικές μεταρρυθμίσεις των εγχώριων πολιτικών και κανονισμών προς όφελος του εταιρικού τομέα και των ελεύθερων αγορών.

Τα Προγράμματα Διαρθρωτικής Προσαρμογής και ο νεοφιλελευθερισμός άνοιξαν το δρόμο για την χρηματοπιστωτικοποίηση των τροφίμων, η οποία συνεπάγεται σημαντική αύξηση της συμμετοχής χρηματοπιστωτικών οντοτήτων (εμπορικές τράπεζες, κρατικά επενδυτικά ταμεία, ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια, εταιρείες διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων κ.λπ.) στα συστήματα τροφίμων και στις παγκόσμιες συναλλαγές χρηματοπιστωτικών προϊόντων που συνδέονται με τρόφιμα και γη, καθώς και άλλως βασικών προϊόντων για την παραγωγή τροφίμων. Η επισιτιστική κρίση του 2008 επιτάχυνε τη χρηματοπιστωτικοποίηση των τροφίμων, καθώς τα κράτη προσπαθούσαν να εξασφαλίσουν προμήθειες τροφίμων, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες κέρδους για τους χρηματοοικονομικούς επενδυτές.

Η χρηματοπιστωτικοποίηση και οι αδύναμοι αντιμονοπωλιακοί κανονισμοί επέτρεψαν στις εταιρείες να εδραιώσουν το μέγεθος της αγοράς και την ισχύ στα συστήματα τροφίμων μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών. Οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις προσελκύουν περισσότερες χρηματοοικονομικές επενδύσεις από τράπεζες και διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων, οι οποίες με τη σειρά τους επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να ενοποιηθούν περαιτέρω, με αποτέλεσμα την εταιρική συγκέντρωση στα συστήματα τροφίμων. Η αυξημένη αγορά και η οικονομική ισχύς επιτρέπουν στις εταιρείες να διαμορφώνουν τη διακυβέρνηση των συστημάτων τροφίμων επηρεάζοντας τις εθνικές και διεθνείς πολιτικές, κανονισμούς, νόμους και έρευνες προς όφελός τους, εις βάρος εκατομμυρίων παρόχων τροφίμων μικρής κλίμακας, εργαζομένων, αυτόχθονων πληθυσμών και αγροτικών, περιαστικών και αστικών πληθυσμών. Ένα επείγον καθήκον για τα κινήματα επισιτιστικής κυριαρχίας παντού είναι να αναπτύξουν στρατηγικά, νομικά, εφαρμόσιμα μέτρα για την ανατροπή και την πρόληψη της διεξόδου της παγκόσμιας χρηματοδότησης στα παγκόσμια συστήματα τροφίμων.

Στο Προσκήνιο 2

Μια παγκόσμια ώθηση για διαγραφή χρέους είναι απαραίτητη!

Στον πυρήνα της σημερινής παγκόσμιας επισιτιστικής κρίσης βρίσκεται ένα εμπορικό σύστημα που διαμορφώνεται από νεοφιλελεύθερες πολιτικές που δίνουν προτεραιότητα στα κέρδη έναντι των ανθρώπων και ευνοούν τα συμφέροντα των μεγάλων πλούσιων εξαγωγικών χωρών. Αυτές οι πολιτικές προωθούν προσεγγίσεις με γνώμονα την αγορά επιτρέποντας στις μεγάλες αγροτικές επιχειρήσεις να κυριαρχούν σε βάρος των παρόχων τροφίμων μικρής κλίμακας που τρέφουν τις κοινότητες για γενιές. Η συγκέντρωση της αγοράς από τις μεγάλες επιχειρήσεις ωθεί τους προμηθευτές τροφίμων και τους/τις εργαζόμενους/ες μικρής κλίμακας στο κοινωνικό και οικονομικό περιθώριο και η πρόσβαση στα τρόφιμα γίνεται προνόμια και όχι δικαίωμα.

Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές και οι πολιτικές που κυριαρχούνται από την αγορά είναι βαθιά συνυφασμένες με την πολιτική του χρέους. Οι αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν σημαντικές οικονομικές προκλήσεις λόγω της συγκέντρωσης των γεωργικών αγορών, της μείωσης των εσόδων και των ακρωτηριαστικών εξωτερικών χρεών προς δημόσιους και ιδιωτικούς πιστωτές. Για να διατηρήσουν την πρόσβαση στο διεθνές κεφάλαιο, τα κυβερνόντα σώματα των υπερχρεωμένων κυβερνήσεων αναγκάζονται να δώσουν προτεραιότητα στην αποπληρωμή του χρέους έναντι της ευημερίας των πολιτών τους και να θεσπίσουν πολιτικές φιλικές προς τις επιχειρήσεις και την αγορά αντί για προγράμματα που υποστηρίζουν την επισιτιστική κυριαρχία και την βιώσιμη γεωργία. Αυτό δημιουργεί έναν φαύλο κύκλο όπου οι ανάγκες των ανθρώπων συνεχίζουν να περιθωριοποιούνται υπέρ των οικονομικών υποχρεώσεων προς τους διεθνείς πιστωτές.

Σύμφωνα με τη [Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη \(UNCTAD\)](#), το εξωτερικό χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών έφτασε το ρεκόρ των 11.4 τρισεκατομμυρίων δολαρίων το 2023 και 54 αναπτυσσόμενες χώρες – σχεδόν οι μισές από τις οποίες βρίσκονται στην Αφρική – αφιέρωσαν τουλάχιστον το 10% των κρατικών κεφαλαίων σε πληρωμές τόκων χρέους. Σήμερα, 3,3 δισεκατομμύρια άνθρωποι ζουν σε χώρες που ξοδεύουν περισσότερα για πληρωμή του χρέους παρά για την υγεία ή την εκπαίδευση. Το 3^ο Παγκόσμιο Φόρουμ Νγέλένι, που έχει προγραμματιστεί για τον Σεπτέμβριο, θα πραγματοποιηθεί στη Σρι Λανκα, μια χώρα που έχει αντιμετωπίσει σοβαρές οικονομικές προκλήσεις λόγω του εξωτερικού χρέους. Η Σρι Λάνκα αθέτησε τις πληρωμές εξωτερικού χρέους το 2022, οδηγώντας σε ένα πρόγραμμα αναδιάρθρωσης υπό την ηγεσία του ΔΝΤ. Η κυβέρνηση αναγκάστηκε να δώσει προτεραιότητα στις πληρωμές του χρέους έναντι των δικαιωμάτων των πολιτών, επηρεάζοντας σοβαρά την ικανότητα της χώρας να επενδύει στην παραγωγή τροφίμων, τα αγροτικά μέσα διαβίωσης και την κοινωνική ασφάλιση του λαού της.

Τα τρέχοντα στοιχεία δείχνουν ότι το 60% των χωρών χαμηλού εισοδήματος και το 30% των χωρών μεσαίου εισοδήματος αντιμετωπίζουν δυσχέρειες χρέους, περιορίζοντας τις δυνατότητες τους να επενδύσουν στην επισιτιστική κυριαρχία και τις κοινωνικές υπηρεσίες, επιδεινώνοντας έτσι την πείνα και την ανισότητα. Το Το 3ο Φόρουμ Νγέλένι πρέπει να γίνει ένας χώρος οικοδόμησης αντίστασης και εκστρατείας ενάντια σε τέτοιες πολιτικές. Το χρέος δεν είναι απλώς ένα οικονομικό βάρος – είναι ένας δεσμός που περιορίζει τις ικανότητες των κυβερνήσεων να δίνουν προτεραιότητα στην ευημερία των ανθρώπων τους και ένα όπλο που επιτρέπει τη συνεχή εξαγωγή πλούτου από κοινωνίες σε κρίση που δημιουργήθηκε από το χρέος εξαρχής.

Η διαγραφή χρέους είναι απαραίτητη για να σπάσει αυτός ο κύκλος. Θα επέτρεπε στις χώρες να δώσουν προτεραιότητα στους ανθρώπους και τις κοινότητές τους, εστιάζοντας σε αγροοικολογικά συστήματα τροφίμων όπου οι παραγωγοί μικρής κλίμακας μπορούν να ταΐσουν τις κοινότητές τους σε αρμονία με τα εδάφη.

Στο Προσκήνιο 3

Πώς να συγκεντρώσουμε χρηματοδότηση για την οικοδόμηση της επισιτιστικής κυριαρχίας;

Η οικοδόμηση της επισιτιστικής ασφάλειας και η επέκταση της αγροοικολογίας απαιτούν ειδική και συνεχή δημόσια κοινωνική, υλική, οικονομική και χρηματοοικονομική υποδομή. Απαιτούνται κατάλληλοι και επαρκείς τύπου και ποσά χρηματοδότησης σε πολλαπλά επίπεδα, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι μικροί προμηθευτές τροφίμων διαθέτουν τα κεφάλαια και τους άλλους πόρους (όπως γη, ενέργεια και νερό) που χρειάζονται για να επενδύσουν στην παραγωγή, την μεταποίηση, την αποθήκευση και τη διανομή/εμπορία. Ταυτόχρονα, απαιτείται ένα ευνοϊκό πολιτικό περιβάλλον για την παροχή της απαιτούμενης χρηματοδότησης, καθώς και για την ενίσχυση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών θεμελίων της επισιτιστικής ασφάλειας και της αγροοικολογίας. Η χρηματοδότηση δεν πρέπει να παγιδεύει τους/τις μικρούς/μικρές παραγωγούς τροφίμων σε κύκλους χρέους, και οι πολιτικές πρέπει να τους/τις προστατεύουν από τον ανταγωνισμό των αγροδιατροφικών εταιρειών.

Ένα κρίσιμο μέτρο είναι η ανακατεύθυνση των εθνικών και παγκόσμιων πολυμερών προϋπολογισμών για τα τρόφιμα, τη γεωργία και το κλίμα από τα βιομηχανικά, εταιρικά συστήματα τροφίμων και τις αλυσίδες αξίας προς την επισιτιστική κυριαρχία και την αγροοικολογία. Η κατάργηση των τεράστιων άμεσων και έμμεσων επιδοτήσεων για την παραγωγή, τις εξαγωγές, τις μεταφορές, το μάρκετινγκ και την προστασία από κοινωνικές και περιβαλλοντικές υποχρεώσεις θα απελευθερώσει τεράστια ποσά σε διάφορα επίπεδα, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση των υποδομών που απαιτούνται για την επισιτιστική κυριαρχία.

Ταυτόχρονα, τα δημόσια έσοδα μπορούν να κινητοποιηθούν μέσω διαφόρων ειδών φόρων: γενική προοδευτική φορολογία, κατάλληλη φορολόγηση των εταιρειών, συμπεριλαμβανομένων των κερδών από υπεραγορές και ψηφιακές συναλλαγές, έκτακτοι φόροι επί των κερδών από κερδοσκοπία σε τρόφιμα/εμπορεύματα/γη, φόροι επί των πρόχειρων και υψηλής επεξεργασίας τροφίμων κ.λπ. Οι υπεράκτιοι φορολογικοί παράδεισοι πρέπει να κλείσουν και να θεσπιστούν και να εφαρμοστούν νόμοι κατά της φοροδιαφυγής και της διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένης της κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων πλούσιων φοροφυγάδων. Τα χρήματα που θα συγκεντρωθούν από τα μέτρα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διασταυρούμενη επιδότηση της μικρής κλίμακας προμήθειας τροφίμων, των συνεταιρισμών παραγωγών-καταναλωτών, των τοπικών αγορών, των κοινοτικών τραπεζών τροφίμων, των κοινοτικών προγραμμάτων υγείας και ασφάλισης, καθώς και άλλων συλλογικών υπηρεσιών που είναι σημαντικές για την επισιτιστική κυριαρχία. Είναι σημαντικό ότι μπορούν να απελευθερώσουν χρήματα για την ελάφρυνση του χρέους των φτωχών αγροτικών και αστικών κοινοτήτων και την πρόσβασή τους σε επαρκή πίστωση, επιτρέποντάς τους να ανασυγκροτήσουν τις οικονομικές τους δυνατότητες.

Η επισιτιστική κυριαρχία βασίζεται στα δικαιώματα των ανθρώπων και των κοινοτήτων στην τροφή και σε μια πλήρη, υγιή και παραγωγική ζωή με αξιοπρέπεια, δικαιοσύνη και ισότητα για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές. Αυτό απαιτεί άφθονες και συνεχείς επενδύσεις από τις κυβερνήσεις και την κοινωνία για την μεταμόρφωση των κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών συστημάτων, έτσι ώστε η μικρής κλίμακας προμήθεια τροφίμων να λάβει τους οικονομικούς πόρους που χρειάζεται επειγόντως. Αυτές περιλαμβάνουν μέτρα όπως η δημόσια προμήθεια αγροοικολογικά παραγόμενων τροφίμων για σχολικά γεύματα και άλλες κοινοτικές ανάγκες διατροφής, δημόσιες επενδύσεις σε τοπικές αγορές και προστασία του περιβάλλοντος, τερματισμός της κερδοσκοπίας στα τρόφιμα και πολιτικές που εξασφαλίζουν αξιοπρεπείς μισθούς και ασφαλείς συνθήκες εργασίας για τους/τις εργαζόμενους/ες στον αγροδιατροφικό τομέα, ιδίως τις γυναίκες. Οι διατροφικές κρίσεις δημιουργούνται και επιδεινώνονται από την απορρύθμιση των διεθνών χρηματοπιστωτικών αγορών, η οποία υπονομεύει την επισιτιστική κυριαρχία. Οι ενέργειες που περιγράφονται παραπάνω από τις κυβερνήσεις και τους πολυμερείς οργανισμούς είναι σημαντικές για την προστασία των συστημάτων διατροφής μας και στέλνουν επίσης θετικά μηνύματα σε ολόκληρη την κοινωνία για την υποστήριξη της επισιτιστικής κυριαρχίας.

Κουτιά

Κουτί 1

Η παγκόσμια χρηματοοικονομική σκηνή υπαγορεύει την απελευθέρωση του εμπορίου: Μια πρόσκληση να ξανασκεφτούμε το εμπόριο μεταξύ των χωρών

Η συμφωνία της Ουάσιγκτον – που επιβλήθηκε από το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα μέσω δανείων με όρους – θεσμοθέτησε τον νεοφιλελευθερισμό. Οι βασικές πολιτικές της περιλάμβαναν την απελευθέρωση του εμπορίου, την ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων, τις περικοπές στις δημόσιες δαπάνες, την απορρύθμιση και την μεροληπτική επαναρύθμιση προς όφελος των εταιρειών. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) ενισχύει περαιτέρω αυτές τις αρχές μέσω παγκόσμιων εμπορικών συμφωνιών που ευνοούν το διακρατικό κεφάλαιο.

Η La Via Campesina (LVC) αναδείχθηκε ως μια παγκόσμια δύναμη αντίστασης των αγροτών στις νεοφιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις και τον ΠΟΕ. Ενώ οι κινητοποιήσεις των αγροτών έχουν συμβάλει στην καθυστέρηση της προόδου του ΠΟΕ από το 2001, η Συμφωνία του 995 για τη Γεωργία εξακολουθεί να επιτρέπει σε ισχυρές χώρες όπως οι ΗΠΑ και η ΕΕ να προωθούν επιθετικές εμπορικές ατζέντες που τιμωρούν τη στήριξη των μικρών παραγωγών τροφίμων. Οι διμερείς και περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες έχουν επιδεινώσει περαιτέρω την αγροτική φτώχεια. Αυτά τα εμπορικά καθεστώτα περιορίζουν τις κυβερνήσεις – του Βορρά και του Νότου – από την εφαρμογή πολιτικών για την επισιτιστική κυριαρχία. Κατατάσσουν τη ρύθμιση της εγχώριας αγοράς, τη στήριξη των τιμών για τους μικρούς παραγωγούς τροφίμων και τις δημόσιες συμβάσεις ως «στρεβλωτικές για το εμπόριο», δίνοντας προτεραιότητα στην πρόσβαση των επιχειρήσεων έναντι του δημοσίου συμφέροντος.

Τα τελευταία δύο χρόνια, αγροτικές διαμαρτυρίες ξέσπασαν σε πάνω από 65 χώρες, σηματοδοτώντας την ανάγκη για ένα νέο εμπορικό σύστημα. Η La Via Campesina ξεκινά μια εκστρατεία για τη δημιουργία ενός νέου, παγκοσμίου πλαισίου για το αγροτικό εμπόριο μεταξύ

των χωρών, το οποίο θα βασίζεται στις αρχές της συνεργασίας και της διακρατικές αλληλεγγύης και θα υπερασπίζεται την επισιτιστική κυριαρχία κάθε χώρας. Είναι σημαντικό οι κινήσεις των μικρών παραγωγών τροφίμων και των εργαζομένων, καθώς και όλοι/όλες όσοι/όσες είναι αφοσιωμένες στην επισιτιστική κυριαρχία, να συμμετάσχουν σε αυτή τη συλλογική προσπάθεια για την δημιουργία μιας πραγματικής οικονομικής εναλλακτικής λύσης. Για περισσότερες πληροφορίες: www.viacampesina.org.

Κουτί 2

Ο ρόλος της χρηματοπιστικοποίησης στην προώθηση της αρπαγής γης

Η χρηματοπιστικοποίηση διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην παγκόσμια έξαρση της αρπαγής γης και φυσικών πόρων, προωθώντας τη συγκέντρωση γης και υπονομεύοντας την ικανότητα των κοινοτήτων να τροφοδοτήσουν τον εαυτό τους και τους άλλους. Από την οικονομική κρίση του 2008-2009, η γη αντιμετωπίζεται όλο και περισσότερο ως χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο. Περίπου 65 εκατομμύρια εκτάρια έχουν αποκτηθεί παγκοσμίως, με συνταξιοδοτικά, ασφαλιστικά και επενδυτικά ταμεία να επενδύουν περίπου 45 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ σε γεωργική γη μεταξύ 2005 και 2017. Μέχρι το 2018, οι οντότητες αυτές αντιπροσωπεύουν το 45% του συνόλου των επενδύσεων σε γεωργική γη.

Οι τρέχουσες οικολογικές κρίσεις – κλιματική αλλαγή, απώλεια βιοποικιλότητας και υποβάθμιση των οικοσυστημάτων – προέρχονται από την καπιταλιστική εκμετάλλευση. Ωστόσο, οι χρηματοοικονομικοί και εταιρικοί παράγοντες αντιμετωπίζουν πλέον αυτές τις κρίσεις ως επενδυτικές ευκαιρίες. Φυσικές λειτουργίες όπως η αποθήκευση άνθρακα μετονομάζονται σε «οικοσυστημικές υπηρεσίες», τους αποδίδεται οικονομική αξία και αποτελούν αντικείμενο εμπορίας. Η εκτιμώμενη αξία αυτών των λεγόμενων «φυσικών περιουσιακών στοιχείων» ανέρχεται σε 4.000 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Οι αγορές άνθρακα και βιοποικιλότητας, ειδικότερα, έχουν τροφοδοτήσει ένα νέο κύμα «πράσινων αρπαγών», με περίπου το 20% των μεγάλης κλίμακας συναλλαγών γης να συνδέονται πλέον με τη βιοποικιλότητα. Μόνο οι αγορές άνθρακα προβλέπεται να τετραπλασιαστούν σε αξία τα επόμενα δέκα χρόνια, εντείνοντας την πίεση στη γη και εκδιώκοντας κοινότητες στο όνομα της βιωσιμότητας και των ισχυρισμών για «καθαρές μηδενικές εκπομπές».

Κουτί 3

Η απορρύθμιση και η νεοφιλελεύθερη στροφή στην παγκόσμια γεωργία

Το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα – μέσω των όρων που συνδέονται με τα δάνεια και άλλες χρηματοδοτήσεις, καθώς και μέσω των συμβουλών πολιτικής – έχουν διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην αύξηση της χρηματοπιστικοποίησης, της απορρύθμισης της αγοράς και της φιλικής προς τις επιχειρήσεις ρύθμισης στους τομείς των τροφίμων, της γεωργίας και των συναφών τομέων. Αυτά έχουν οδηγήσει σε αρπαγή γης, μεγαλύτερη έκθεση των μικρών αγροτών σε υψηλή μεταβλητότητα των τιμών, συγκέντρωση των αγορών και της οικονομικής δύναμης από τις αγροτικές επιχειρήσεις και επέκταση της ρυπογόνου βιομηχανικής γεωργίας.

Πιο πρόσφατα, η απορρύθμιση του τομέα του σιταριού στο Πακιστάν, σύμφωνα με τους όρους του ΔΝΤ, έχει καταργήσει την ελάχιστη τιμή στήριξης και έχει οδηγήσει στη διάλυση της Pakistan

Agricultural Storage and Service Corporation (PASSCO)¹. Στην Αργεντινή, τα μέτρα λιτότητας που ενέκρινε το ΔΝΤ έχουν οδηγήσει σε μαζικές απολύσεις και περικοπές στις κοινωνικές υπηρεσίες, στην απορρύθμιση της αγοράς τροφίμων και στην απορρύθμιση του νόμου για τις αγροτικές εκτάσεις. Στον Ισημερινό, η εκτροφή γαρίδων που υποστηρίζεται από την Παγκόσμια Τράπεζα κατέστρεψε τα μαγγρόβια δάση και εκτόπισε τις τοπικές κοινότητες, υπογραμμίζοντας το περιβαλλοντικό και κοινωνικό κόστος τέτοιων πολιτικών.

Τέτοιες αλλαγές στο κανονιστικό περιβάλλον δεν περιορίζονται στις αναπτυσσόμενες χώρες, ούτε επιβάλλονται μόνο από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Συμφωνία του Blair House του 1992, μια σημαντική διμερής συμφωνία μεταξύ των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις γεωργικές επιδοτήσεις. Αυτό οδήγησε την ΕΕ να καταργήσει τις ποσοτώσεις παραγωγής γάλακτος. Πολλοί μικροκαλλιεργητές στην Ευρώπη αντιμετώπισαν αυξημένο ανταγωνισμό και αστάθεια των τιμών. Δεν αποτελεί λοιπόν έκπληξη το γεγονός ότι μεταξύ 2007 και 2022 ο αριθμός των μικρών αγροκτημάτων στην ΕΕ μειώθηκε κατά 44%, ενώ ο αριθμός των μεγα-αγροκτημάτων αυξήθηκε κατά 56%.

Η συμφωνία του Blair House άνοιξε αργότερα τον δρόμο για τη Συμφωνία για τη Γεωργία² – το πρώτο πολυμερές πλαίσιο για το εμπόριο γεωργικών προϊόντων, το οποίο καθόρισε τα περιγράμματα πολλών μεταγενέστερων διαπραγματεύσεων για τις συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου του ΠΟΕ – και επέτρεψε την παγκοσμιοποίηση των αγροτικών επιχειρήσεων, περιθωριοποιώντας παράλληλα τους αγρότες.

Και στις ΗΠΑ, οι πολιτικές απορρύθμισης έχουν επηρεάσει σημαντικά τον γεωργικό τομέα, ιδίως η κατάργηση του μοντέλου ισοτιμίας τιμών³ και του συστήματος διαχείρισης της προσφοράς με βάση τις ποσοτώσεις, που κάποτε εξασφάλιζαν σταθερότητα στους/στις μικρούς αγρότες/-ισες.

Η αυτόνομη απορρύθμιση στις πλούσιες χώρες συνέβαλε επίσης στην επέκταση της εξουσίας των χρηματοπιστωτικών αγορών και των φορέων εντός των συστημάτων διατροφής. Αυτό οδήγησε σε κερδοσκοπικές συναλλαγές, σε τιμές τροφίμων που έφτασαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, σε αυξημένη μεταβλητότητα των τιμών σε παγκόσμιο επίπεδο και στο άνοιγμα νέων αγορών για γενετικά τροποποιημένους σπόρους.

Είναι επομένως αρκετά σαφές ότι η νεοφιλελεύθερη οικονομική ιδεολογία, η οποία δίνει προτεραιότητα στις χρηματοπιστωτικές αγορές έναντι των ανθρώπων, εντείνει τις ανισότητες, επιβάλλει μέτρα λιτότητας που αποδυναμώνουν τις αγροτικές οικονομίες και υπονομεύει τη δημόσια λογοδοσία. Οι συνεχιζόμενες διαμαρτυρίες σε διάφορες χώρες αντικατοπτρίζουν της αυξανόμενη αντίσταση στην αποχώρηση του κράτους από την υποχρέωσή του να εξυπηρετεί τους/τις πολίτες και όχι τις αγορές.

¹ Η Pakistan Agricultural Storage and Services Corporation (PASSCO), είναι μια κρατική οντότητα που προμηθεύεται σιτάρι και άλλα βασικά σιτηρά σε τιμές στήριξης, προκειμένου να εξασφαλίσει δίκαιες αποδόσεις στους παραγωγούς τροφίμων, να διατηρήσει στρατηγικά αποθέματα και να σταθεροποιήσει τις τιμές της αγοράς.

² Η Συμφωνία για τη Γεωργία είναι μια συμφωνία του ΠΟΕ που αποσκοπεί στη μεταρρύθμιση του εμπορίου γεωργικών προϊόντων. Θεσπίστηκε κατά τη διάρκεια του Γύρου της Ουρουγουάης της Γενικής Συμφωνίας για τους Δασμούς και το Εμπόριο (GATT) και τέθηκε σε ισχύ με την ίδρυση του ΠΟΕ το 1995.

³ Στο πλαίσιο της τιμολόγησης με βάση την ισοτιμία, η κυβέρνηση καθόριζε τιμές στήριξης — όπως μέσω κατώτατων τιμών ή επιδοτήσεων — με βάση το κόστος των εισροών και το βιοτικό επίπεδο της βασικής περιόδου, προσαρμοσμένα στον πληθωρισμό.

Αν μη τι άλλο, χρειαζόμαστε περισσότερη ρύθμιση της αγοράς για να προστατεύσουμε τα συμφέροντα των πολιτών, και όχι απορρύθμιση.

Φωνές από το πεδίο

Η παγκόσμια αρχιτεκτονική του χρέους παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα

La Via Campesina Ecuador

Επί του παρόντος, το Εκουαδόρ/Ισημερινός έχει δάνειο ύψους 8,705 δισεκατομμυρίων δολαρίων στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, γεγονός που το καθιστά στην τέταρτη πιο χρεωμένη χώρα παγκοσμίως. Στη 23^η συμφωνία μεταξύ του Ισημερινού και του ΔΝΤ, το δάνειο περιγράφεται ως υποστήριξη των πολιτικών του Εκουαδόρ για τη σταθεροποίηση της οικονομίας και της διαφύλαξης της δολαριοποίησης. Στόχος του είναι επίσης η προώθηση ενός προγράμματος διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Ωστόσο οργανώσεις αγροτών, αυτοχθόνων και της κοινωνίας των πολιτών έχουν αμφισβητήσει το δάνειο και έχουν προειδοποιήσει για τις επιπτώσεις των μέτρων και των όρων που επιβάλλει το ΔΝΤ. Μεταξύ των κύριων συμφωνιών είναι η κατάργηση των επιδοτήσεων καυσίμων, η ωρομίσθια εργασία, μια νέα φορολογική μεταρρύθμιση και άλλοι όροι.

Δηλώνουμε ότι αυτή η παγκόσμια αρχιτεκτονική χρέους παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, βυθίζοντας τους/τις αγρότες/ισσες, τους αυτόχθονες πληθυσμούς και την ολόκληρη την εργατική τάξη στη φτώχεια και το χρέος. Καταγγέλλουμε επίσης ότι αντιμετωπίζουμε ένα κύμα ποινικοποίησης, στιγματισμού και δίωξης, το οποίο εντείνεται από τον αγώνα και την αντίστασή μας για την υπεράσπιση μιας αξιοπρεπούς ζωής. Πολλοί ηγέτες και εκπρόσωποι κοινωνικών κινημάτων διώκονται και βρίσκονται σε κίνδυνο, ενώ επίκεινται πολύπλοκα μέτρα που θα έχουν εξαιρετικά υψηλό κοινωνικό κόστος.

Φωνές από το πεδίο 2

Το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα ενέτειναν τις πιέσεις για την ιδιωτικοποίηση της γης στη Σρι Λάνκα

Anuka Vimukthi MONLAR, Σρι Λάνκα

Δύο μέρες πριν από τις προεδρικές εκλογές του Σεπτεμβρίου 2024, η Σρι Λάνκα αναγκάστηκε να υπογράψει συμφωνία αναδιάρθρωσης του χρέους με τους διεθνείς πιστωτές, χωρίς δημόσια συζήτηση ή κοινοβουλευτική διαβούλευση. Αυτή η μυστική συμφωνία έδωσε προτεραιότητα στην αποπληρωμή του χρέους έναντι των δικαιωμάτων και της ευημερίας του λαού μας.

Εδώ και χρόνια, οι διεθνείς χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί ωθούν τη Σρι Λάνκα προς μια γεωργία προσανατολισμένη στις εξαγωγές μέσω προγραμμάτων διαρθρωτικής προσαρμογής. Αυτές οι

μεταρρυθμίσεις ευνοούν τις αγροτικές επιχειρήσεις και την εντάσεως κεφαλαίου γεωργία, αφήνοντας εμάς, τους/τις αγρότες/-ισσες και τους/τις μικρούς αλιείς, εξαρτημένους/-ες από τις αγορές σπόρων, λιπασμάτων, δικτύων και σκαφών, υπονομεύοντας την αυτονομία και τα συστήματα διατροφής μας.

Τώρα, στο πλαίσιο του 17^{ου} προγράμματος του ΔΝΤ, το βάρος της οικονομικής σταθεροποίησης έχει πέσει στους/στις φτωχότερους/-ες. Τα μέτρα λιτότητας, συμπεριλαμβανομένης της τιμολόγησης της ενέργειας με βάση την ανάκτηση κόστους, έχουν σχεδόν τριπλασιάσει το κόστος των καυσίμων και την ηλεκτρικής ενέργειας, καταστρέφοντας τα μέσα διαβίωσης. Η αύξηση των φόρων επί του εξοπλισμού και των εισροών έχει οδηγήσει πολλούς/-ες φτωχούς/-ες αγρότες στη φτώχεια και το χρέος.

Το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα πιέζουν εδώ και καιρό για την ιδιωτικοποίηση των αγορών γης. Με αυτό το τελευταίο πρόγραμμα, η απαίτηση τους επανήλθε, προκαλώντας φόβους για μαζική στέρηση γης.

Ως μέλος την MONLAR, συμμετέχω σε ένα αναπτυσσόμενο κίνημα που αντιστέκεται σε αυτά τα άδικο μέτρα. Εντείνουμε την εκστρατεία μας και καλούμε την κυβέρνηση να αναγνωρίσει την επισιτιστική κυριαρχία και τα δικαιώματα των αγροτών και των εργατών της υπαίθρου ως κεντρικά στοιχεία της γεωργικής και οικονομικής πολιτικής της Σρι Λάνκα.

Φωνές από το πεδίο 3

Η αθέτηση των υποχρεώσεων της Κένυας για την αποπληρωμή του χρέους της οδήγησε σε συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου που ποινικοποιούν τους/τις αγρότες/-ισσες

Susan Owiti, Ένωση Αγροτών της Κένυας

Η Κένυα έχει ένα τεράστιο δημόσιο χρέος. Το 2024, ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ της χώρας ήταν περίπου 68%.

Επί του παρόντος, οι υποχρεώσεις εξυπηρέτησης του χρέους της κυβέρνησης της Κένυας απορροφούν περίπου το 48% του εθνικού προϋπολογισμού και περίπου το 55% του εισοδήματος της χώρας. Αυτό έχει άμεσο αντίκτυπο στους αγρότες/ισσες, καθώς τα κεφάλαια που προορίζονται για τη στήριξη των δικαιωμάτων των αγροτών στην Κένυα ανακατευθύνονται για την εξυπηρέτηση του χρέους.

Αυτό επίσης σημαίνει ότι τα νοικοκυριά αναγκάζονται να δανειστούν για να επιβιώσουν και να πληρώσουν ακόμη και για υπηρεσίες που έχουν ιδιωτικοποιηθεί. Η αύξηση του κόστους, η συσσώρευση χρεών και η έντονη πίεση από τους δανειστές ωθούν τα νοικοκυριά σε μια βαθιά κρίση. Οι αγρότες/ισσες, που είναι παγιδευμένοι/ες στο συμβατικό γεωργικό σύστημα που βασίζεται σε φυτοφάρμακα και λιπάσματα, βυθίζονται όλο και περισσότερο στο χρέος, καθώς το κράτος καταργεί ή μειώνει όλες τις επιδοτήσεις και τα κίνητρα. Ελλείψει κρατικού σχεδιασμού ή στήριξης για μια

ουσιαστική αγροοικολογική μετάβαση, πολλοί αγρότες/ισσες μένουν στο έλεος της αγοράς, η οποία τους/τις απογοητεύει συνεχώς.

Η αθέτηση των υποχρεώσεων της Κένυας όσον αφορά το χρέος της οδήγησε στη διαπραγμάτευση συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου που προωθούν νόμους που ποινικοποιούν τον τρόπο ζωής των αγροτών, όπως ο νόμος για τα φασόλια μουνκ (που ποινικοποιεί την αδειοδοτημένη καλλιέργεια πράσινων φασολιών) ή ο νόμος για τους σπόρους και τις ποικιλίες φυτών. Ένα άλλο παράδειγμα είναι η συνεχιζόμενη στρατηγική εταιρική σχέση εμπορίου και επενδύσεων μεταξύ των ΗΠΑ και της Κένυας, η οποία περιλάμβανε όρους όπως η άρση απαγόρευσης των ΓΤΟ.

Φωνές από το πεδίο 4

Αργεντινή: η επισιτιστική κυριαρχία παραγκωνίζεται

Diego Montón, Κίνημα Ιθαγενών Αγροτών της Αργεντινής, MNCI Somos Tierra

Τον Μάρτιο του 2025, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) ενέκρινε την αναδιάρθρωση του χρέους της Αργεντινής, χορηγώντας της παράνομα 20 δισεκατομμύρια δολάρια. Αυτό προστίθεται στα 41, 052 δισεκατομμύρια δολάρια που της δάνεισε το 2018.

Το χρέος της Αργεντινής αντιπροσωπεύει το 30% του συνολικού δανεισμού του ΔΝΤ, καθιστώντας την τη μεγαλύτερη οφειλέτη. Το χρέος αντιπροσωπεύει σχεδόν το 10% του ΑΕΠ: είναι αδύνατο να αποπληρωθεί. Αναρωτιόμαστε, γιατί το ΔΝΤ συνεχίζει να δανείζει στην Αργεντινή; Η Λόρα Ρίτσαρντσον, επικεφαλής της Αμερικανικής Διοίκησης του Νότου, δήλωσε σε εκδήλωση του Συμβουλίου του Ατλαντικού: «Η Λατινική Αμερική είναι σημαντική επειδή διαθέτει νερό, τρόφιμα, πετρέλαιο και το 60% του λιθίου στον κόσμο». Ο Χαβιέ Μιλί θέσπισε ένα επενδυτικό καθεστώς (RIGI) που παρέχει ευρεία οφέλη στο χρηματοοικονομικό κεφάλαιο, χωρίς φόρους ή ρυθμίσεις. Η επικεφαλής του ΔΝΤ, Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα, προέτρεψε τους Αργεντινούς/ες να ψηφίσουν για να συνεχίσουν προς αυτή την κατεύθυνση.

Πέρα από την αναδιάρθρωση που επιβάλλει κάθε συμφωνία με το ΔΝΤ, το χρέος αναγκάζει τα κράτη να επιτρέψουν την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Ο μόνος δρόμος που έχει σήμερα η Αργεντινή είναι να οργανωθεί και να αγωνιστεί για να αποκηρύξει το χρέος προς το ΔΝΤ και να προχωρήσει από κοινού προς την επισιτιστική κυριαρχία, την οικονομική ανεξαρτησία και την κοινωνική δικαιοσύνη.